

SPIS TREŚCI

TAJEMNICA I DUCH FILOZOFII PLATOŃSKIEJ.	13
Filozofia i miłość. Tajemnica i sens greckiego pojęcia filozofii	13
Mistyczne tęsknoty filozofii platońskiej	22
Mit jaskini	33
Misteria Erosa	44
Tajemniczość filozofii i filozoficznej mądrości	56
Mityczne i mistyczne aspekty filozofii platońskiej	74
ARCHETYP FILOZOFA	79
Mądrość filozoficzna	80
Wzorzec osobowy filozofa	92
Ideał „upodobnienia do Boga”	98
Maieutyka Sokratesa	105
ŁABĘDZI ŚPIEW SOKRATESA.	109
<i>Fedon</i> jako lektura duchowa	109
Moralny i duchowy wymiar filozofii.	115
Łabędzi śpiew Sokratesa	121
PYTANIE O SZCZĘŚCIE I KONDYCJĘ MORALNĄ CZŁOWIEKA	141
Pytanie o ludzkie szczęście	141
Szczęście, wrażliwość i szlachetność moralna	154

Największe nieszczęście – skrzywdzić drugiego	156
Filozoficzne oczyszczenia i wtajemniczenia drogą do szczęścia	161
Mit eschatologiczny jako ostateczny argument etyczny . .	166
ŚWIĘCENIA I WTAJEMNICZENIA FILOZOFICZNE	171
Duchowe aspekty filozofii platońskiej.	175
Święcenia filozoficzne.	180
Szkoła Erosa. Wtajemniczenia miłosne	191
Wtajemniczenia filozoficzne i sokratejska zasada niekrzywdzenia	193
TAJEMNICA LUDZKIEGO POZNANIA	199
Pytanie o metafizykę ludzkiego poznania.	199
Alegoria „Dobro–Słońce”.	201
Poznanie i miłość	207
Duchowe aspekty dialektyki Platona	212
Platoński idealizm w aspekcie poznawczym	214
PLATOŃSKA METODA UPRAWIANIA FILOZOFII	219
Dialektyka i mistyka.	219
Anamneza	230
Dialektyka i miłość	234
<i>Melete thanatu</i>	237
DODATEK „RELIGIJNE” CZYTANIE PLATONA	241
BIBLIOGRAFIA.	255
Wybór dzieł starożytnych i zbiorów świadectw	255
Wybór opracowań.	256
ZUSAMMENFASSUNG	267

W opinii wielu filozofia starożytna stanowi dla współczesnego człowieka już tylko zabytek muzealny. Godna jest oczywiście wszelkiego rodzaju studiów, badań i opracowań naukowych, ale jako taka nie potrafi już natchnąć kogokolwiek i pobudzić do uprawiania filozofii. Opinia ta dotyczy również filozofii Platona. Nawet jeśli przypisuje się mu autorstwo wszystkich przypisów do całej późniejszej filozofii (często słyszy się, i to z ust najtęższych umysłów spośród filozofów współczesnych, że cała filozofia to tylko przypisy do Platona), to i tak nie podchodzi się do jego dzieł i zawartych w nich myśli inaczej, jak tylko do przedmiotu studiów – przedmiotu oczywiście szacownego i bardzo ważnego dla kultury, a nawet interesującego, ale jednak tylko przedmiotu studiów i badań naukowych. Nikt poza nielicznymi wyjątkami nie traktuje tej filozofii jako wciąż aktualnego sposobu filozofowania, a dzieł samego Platona – jako ciągle żywego źródła filozoficznych inspiracji. Niniejsza książka proponuje właśnie takie „nietypowe” już dziś czytanie jego dzieł, jako ciągle żywego źródła filozoficznych inspiracji i jako propozycji drogi do Prawdy. To ostatnie jest bardzo ważne – dialogi Platona nie podają samej Prawdy, a jedynie zachęcają do jej poszukiwań i pokazują jedną z dróg do

niej wiodących. Trzymając się tego, książka ta prezentuje nie tyle filozofię samego Platona, ile jego filozofowanie, i bynajmniej nie analizuje platońskiej metody uprawiania filozofii, lecz pokazuje ją niejako w działaniu. Filozofowanie jawi się tu jako droga do Prawdy, ale Prawdy żywej, tej, która ożywia filozofa, budzi jego wrażliwość duchową i każe mu całym sobą wznosić się do Prawdy i związanego z nią Pięknem (i Dobrą). Choć Prawda ta nie jest w pełni osiągalna za życia, co tłumaczy najlepiej sam Platon w *Fedonie*, to przecież pozwala filozofowi już życia doświadczyć swojej Tajemnicy. I właśnie to doświadczenie – doświadczenie Tajemnicy Prawdy (chwilowe olśnienie, niejako w przelocie błyskawicy, jak napisze Platon w jednym ze swoich listów) – staje się kluczowym doświadczeniem filozofa. Na tym polegają owe słynne misteria czy wtajemniczenia filozoficzne, o których wielokrotnie pisał Platon w swoich dialogach. Nie dają one wprawdzie wglądu we wszystkie tajemnice, zwłaszcza tajemnice Boga i człowieka, ale dają poczucie sensu (sensu życia). Podobnie jest z misteriami Erosa z *Uczty* Platona. Te jednak – z tej racji, że tu filozoficzne wtajemniczenia przyjmują postać mistycznych przeżyć miłosnych związanych z tajemniczym Pięknem, które pociąga dusze filozofów i w końcu im się objawia w przeżywanym przez nich chwilowym, ekstatycznym uniesieniu mistycznym – są znacznie gorętsze w swym oddziaływaniu na filozofa. Staje się on uczestnikiem boskości. Niemniej w obu przypadkach doświadczenie filozoficzne przekracza wszystkie „racjonalne” aspekty życia, i nic dziwnego, bo za każdym razem głównym faktorem, który je inicjuje, jest miłość – miłość do Prawdy i do Pięknem. Wprowadzając miłość czy miłosną tęsknotę do

filozoficznego instrumentarium, Platon wyszedł poza stary grecki racjonalizm i zaczął szukać Prawdy i Piękna w sferze ducha, który jest – jak się okaże – domeną miłości, a nie ścisłego racjonalizmu.

W tym filozofowaniu jest coś jeszcze. Otóż łączy się ono – i jest to warunek *sine qua non* – z formowaniem moralnym duszy i życia filozofa. Doświadczenie Tajemnicy Prawdy i Tajemnicy Piękna uszlachetnia człowieka, porusza i wydobywa zeń to, co najszlachetniejsze (moralnie i duchowo), wręcz boskie. Zresztą już samo dążenie czy to do Prawdy, czy to do Piękna musi wiązać się ze szlachetnością moralną, tylko bowiem czystym sercem można wznieść się do Prawdy i Piękna. Mądrość filozoficzna wyraża się przede wszystkim szlachetnością moralną. Doświadczenie Prawdy i Piękna ją potęguje, upodabniając tym samym filozofa do Boga.

Tym, co cechuje i wyróżnia filozofowanie platońskie, jest to, że formuje ono filozofa nie tylko intelektualnie, lecz również duchowo i moralnie. Ponadto najważniejsze tu dzieje się w sferze duchowej. Właśnie na tych duchowych aspektach platońskiego filozofowania książka ta się koncentruje, pokazując je niejako w czynnym działaniu. I stąd tytuł *Medytacje platońskie*.